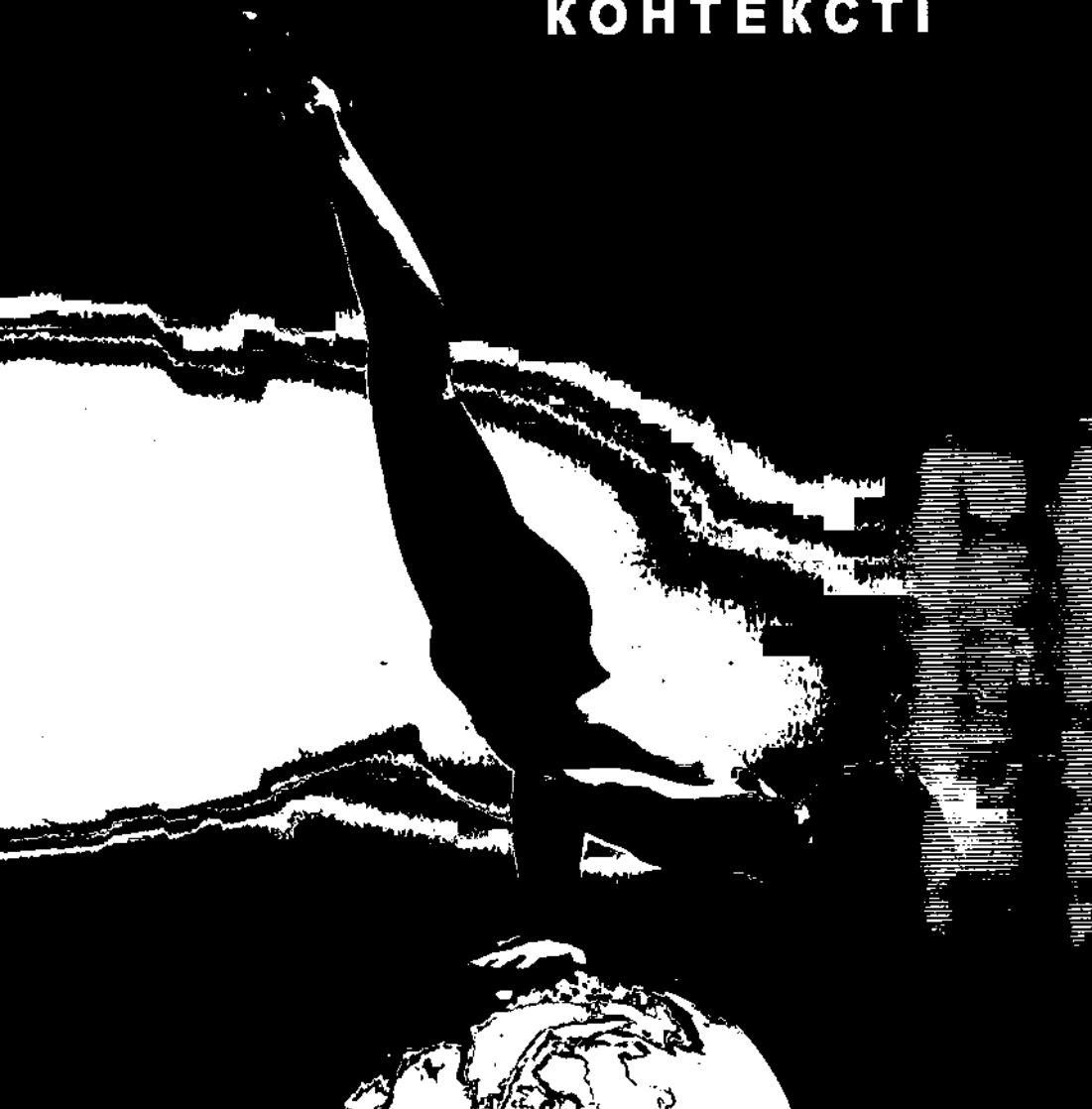

М.В. ДУТЧАК

СПОРТ ДЛЯ ВСІХ У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ

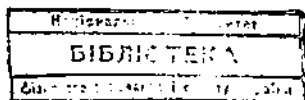
М.В. ДУТЧАК

**СПОРТ ДЛЯ ВСІХ
У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ**

Київ—2007

У книзі розглянуто напрями та технології сприяння розвитку спорту для всіх з боку Організації Об'єднаних Націй, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Ради Європи, Європейського Союзу, Міжнародного Олімпійського комітету, Міжнародної асоціації спорту для всіх та Міжнародної федерації спорту для всіх. Подано характеристику сучасної системи організації та функціонування спорту для всіх у Фінляндії, Німеччині, Франції, Японії та Канаді – країнах із високим рівнем охоплення населення організованою руховою активністю.

Для фахівців з фізичного виховання, спорту, здоров'я, педагогіки, соціології, менеджменту, а також студентів спеціалізованих вищих навчальних закладів.

Рецензенти

В.О. ДРЮКОВ, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, директор Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту;

О.М. ЖДАНОВА, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри рекреації та оздоровчої фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури;

В.М. ЖУЛЯЄВ, кандидат історичних наук, член бюро Комітету з розвитку спорту Ради Європи.

ДРЮКОВ

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ПІДТРИМКИ СПОРТУ ДЛЯ ВСІХ	9
Організація Об'єднаних Націй	9
Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури	12
Всесвітня організація охорони здоров'я	13
Рада Європи	15
Європейський Союз	20
Міжнародний олімпійський комітет	22
Міжнародна асоціація спорту для всіх	24
Міжнародна федерація спорту для всіх	25
СПОРТ ДЛЯ ВСІХ У КРАЇНАХ ІЗ ВИСОКИМ РІВНЕМ ОХОПЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ОРГАНІЗОВАНОЮ РУХОВОЮ АКТИВНІСТЮ	27
Фінляндія	27
Німеччина	31
Франція	35
Японія	39
Канада	44
ВИСНОВКИ	48
ДОДАТКИ	51
Міжнародна хартія фізичного виховання і спорту	51
Глобальна стратегія з харчування, рухової активності та здоров'я	57
Європейська спортивна хартія	77
Кодекс спортивної етики	81
Ніщцька декларація	85
“Спорт як засіб сприяння вихованню, здоров'ю, розвитку і миру”. Резолюція Генеральної асамблеї ООН 58/5	88

“Спорт як засіб сприяння вихованню, здоров’ю, розвитку і миру”. Резолюція Генеральної асамблеї ООН 61/10.....	91
“Принципи справедливого управління в спорті” (14—15 жовтня 2004 року, Будапешт, Угорщина). Резолюція 10-ї конференції європейських міністрів, відповідальних за спорт	94
“Майбутнє загальноєвропейського співробітництва у сфері спорту” (20—21 жовтня 2006 року, Москва, Російська Федерація). Резолюція 17-ї неформальної зустрічі європейських міністрів, відповідальних за спорт	96
“Спорт для всіх як засіб освіти і розвитку” (11—14 листопада 2004 року, Рим, Італія). Декларація 10-го Всесвітнього конгресу зі спорту для всіх	98
“Рухова активність: користь та проблеми” (31 жовтня — 3 листопада 2006 року, Гавана, Куба). Декларація 11-го Всесвітнього конгресу зі спорту для всіх.....	100
“Рухова активність, спорт для всіх та здоров’я” (20 вересня 2005 року, Варшава, Польща). Резолюція Генеральної Асамблеї Міжнародної асоціації спорту для всіх.....	103
“Сприяння соціальній інтеграції суспільства за допомогою спорту для всіх” (15—17 грудня 2006 року, Франкфурт, Німеччина). Рекомендації першого Всесвітнього форуму Міжнародної асоціації спорту для всіх	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106

*Хто не дивиться на світ розумно,
на того і він не дивиться розумно.*

Г. Гегель

ВСТУП

Однією з головних причин сучасної демографічної кризи в Україні є недосконалість державної політики стосовно збереження здоров'я пересічних громадян. Серед комплексу проблем у цій сфері особливо критична ситуація щодо загальної смертності населення у працездатному віці: у чоловіків в Україні цей показник у п'ять разів вищий, ніж, у провідних країнах Європи, а у жінок — утричі.

Передовий світовий досвід свідчить, що намагання вирішити цю проблему традиційним шляхом безперспективні. В численних наукових дослідженнях переконливо показано, що стосовно запобігання неінфекційних захворювань, які прогресують в Україні, всі можливості лікувальної медицини в п'ять-шість разів поступаються за ефективністю чинникам здорового способу життя. Це передусім стосується серцево-судинних захворювань, які становлять 60 % випадків передчасної смерті наших співгромадян.

Ефективним засобом формування здорового способу життя є спорт для всіх. За останні 30 років у ряді провідних країн завдяки державній політиці, спрямованій на створення умов для широкого впровадження у повсякденне життя різних форм рухової активності в органічному поєднанні із раціональним харчуванням, боротьбою проти шкідливих звичок та поліпшенням екологічного середовища, смертність людей молодого та середнього віку скоротилася у кілька разів, середня тривалість життя збільшилася на 10—20 років, різко зросла життєздатність населення.

В Україні формування системи спорту для всіх розпочалось лише кілька років тому шляхом удосконалення так званого “масового спорту”, який тривалий час був орієнтований на інтереси держави (забезпечення високопродуктивної трудової діяльності та обороноздатності), а не на інтереси

конкретної людини (збереження здоров'я, профілактика захворювань та активне дозвілля). Провідною залишається авторитарна модель розвитку зазначеного напряму спортивної практики: ігноруються інтереси, здібності, соціальні диференціації співгромадян; недооцінюється роль особистості; використовуються примус і залякування; перевага надається шаблонному змісту роботи; система моніторингу фізичної підготовленості орієнтована на використання тестів із максимальними навантаженнями на організм людини і викликає у багатьох випадках відразу до організованої рухової активності; недооцінюється агітаційно-пропагандистська робота засобів масової інформації у популяризації різних форм рухової активності; спостерігається штучне піднесення вчителя, викладача та інструктора над учасниками спортивних занять, застосування до них авторитарного тиску.

У результаті за рівнем залучення громадян до організованої рухової активності Україна в декілька разів поступається Фінляндії, Японії, Канаді, Франції, Німеччині та іншим державам. Низький рівень охоплення населення спортом для всіх, високі показники поширення тютюнокуріння (43 % дорослого населення) та зловживання алкогольними напоями, нераціональне харчування зумовлюють одні з найвищих у Європі темпи зростання смертності, що є серйозною проблемою гуманітарної безпеки держави. За свідченням демографів, якщо ситуація не зміниться — то до 2050 р. в Україні буде проживати лише 35 млн осіб.

Зняття авторитарних обмежень на шляху формування системи спорту для всіх в Україні можливе, як видається, на основі запропонованої нами концепції гуманізації організованої рухової активності, відповідно до якої розробляються нові методологічні підходи та відповідні технології.

У Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту [23], підготовка проекту якої здійснювалася за участю автора, зазначається, що масовий спорт (спорт для всіх) є важливою складовою збереження здоров'я, всебічного гармонійного розвитку та самореалізації особистості, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, запобігання антигромадським проявам та забезпечення творчого довголіття.

Реалізація цієї стратегії вимагає подолання наявної суперечності між потребою у формуванні системи спорту для всіх в Україні з урахуванням відповідного зарубіжного досвіду й недостатнім його науковим осмисленням.

Вивчення різних аспектів міжнародного спортивного руху здійснювали Р.Г. Гостєв (спортивне законодавство), С.І. Гуськов (державна політика у сфері спорту), А.А. Ісаєв (організація спорту), В.В. Кузін (підприємництво у спорті), М.Є. Кутєпов (спортивний маркетинг), Ю.П. Мічуда (економіка спорту), В.М. Платонов (олімпійський спорт), І.І. Переверзін (спортивний менеджмент) та інші. Окремі проблеми міжнародного руху "Спорт для всіх" досліджували С.І. Гуськов, А.А. Ісаєв, В.М. Жуляєв, А. Chaker, E. Dienstl, A. Ogi, J. Palm, G. Walker, Y. Yamaguchi та ін. Разом з цим у спеціальних літературних джерелах відсутній системний аналіз особливостей сучасного розвитку спорту для всіх у світовому контексті. Доцільним видається розгляд зазначеного питання у двох напрямках: 1) аналіз діяльності відповідних міжнародних інституцій; 2) вивчення передових національних моделей.

У пропонованій книзі здійснено спробу реалізації зазначеного підходу для забезпечення подальшого розвитку системи знань про організацію та функціонування спорту для всіх у провідних країнах світу та про особливості його підтримки з боку міжнародних і континентальних організацій, подано тексти резолюцій стосовно спорту для всіх Організації Об'єднаних Націй, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Ради Європи, Європейського Союзу, Міжнародного олімпійського комітету та Міжнародної асоціації спорту для всіх.

Книга рекомендується для використання у практичній роботі керівництва та спеціалістів центральних і місцевих органів виконавчої влади з питань фізичної культури і спорту, центрів фізичного здоров'я населення "Спорт для всіх", центрів фізичної культури і спорту інвалідів "Інваспорт", фізкультурно-спортивних товариств, спортивних клубів, фітнес-центрів та інших суб'єктів сфери фізичної культури і спорту. Видання адресоване також фахівцям у галузі знань з

фізичного виховання, спорту, здоров'я, педагогіки, соціології, менеджменту, а також студентам спеціалізованих вищих навчальних закладів.

Щирі слова вдячності автор висловлює проректору з міжнародних зв'язків Національного університету фізичного виховання і спорту, доктору педагогічних наук, професору М.М. Булатовій та рецензентам директору Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту, доктору наук з фізичного виховання і спорту, професору В.О. Дрюкову, кандидату історичних наук, члену бюро Комітету з розвитку спорту Ради Європи В.М. Жуляєву, завідувачу кафедри рекреації та оздоровчої фізичної культури Львівського державного університету фізичної культури, професору О.М. Ждановій за цінні конструктивні поради та допомогу у підготовці книги до видання.